

**WYKAZ HABILITACJI
I DOKTORATÓW LITERATUROZNAWCZYCH
W ROKU AKADEMICKIM 2006/2007**

Habilitacje

BOCHEŃSKI Tomasz

Czarny humor w twórczości Witkacego, Gombrowicza, Schulza. Lata trzydzieste

Celem pracy jest analiza estetycznych, filozoficznych i moralnych aspektów czarnego humoru w twórczości Witkacego, Gombrowicza i Schulza. Rozprawa opisuje różnice i podobieństwa w literackich formach śmiechu ze śmierci: Witkacowski sarkazm wykluczonego, Schulzowską ironię i empatię oraz Gombrowiczowski śmiech z nicości. Ważnym elementem pracy jest przedstawienie zależności między czarnym humorem a totalitaryzującą się rzeczywistością lat trzydziestych.

English version:

The work focuses on the analysis of the esthetic, philosophical and moral aspects of the black humour in the art of Witkacy, Gombrowicz and Schulz. It describes the differences and the similarities among literary form of laugh in the face of death: Witkacy's sarcasm of someone who is being ostracized, Schulz's irony and empathy, Gombrowicz's laugh at nothingness. The crucial element of the dissertation is that it reveals the relation between the phenomenon of black humour and totalitarian experience of the thirties.

Doktoraty

(1 października 2006 – 30 września 2007)

BAUER Marcin

Struktura relacji w wybranych polskich pamiętnikach wojennych z XVII w.

Praca poświęcona jest strukturze relacji w wybranych polskich pamiętnikach z wojen XVII w. Analizie poddano dziesięć tekstów: Jana Piotra Sapiehy, Stanisława Żółkiewskiego, Samuela Maskiewicza, Wojciecha Dembołęckiego, Kazimierza Bogusława Maskiewicza, Jakuba Łosia, Jana Władysława Poczobuta Odlanickiego, Mikołaja Jemiółowskiego, Jana Floriana Drobysza Tuszyńskiego i Mikołaja Dyakowskiego, które stanowią przegląd relacji z kampanii wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVII stuleciu, od wojny z Moskwą w latach 1609–1618) do wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego w 1683 r. Głównym problemem badawczym są literackie aspekty pamiętnikarskich relacji, m.in. charakterystyka autora-bohatera, obecność roz-

winiętych technik narracyjnych i ewolucja gatunku w kierunku form bliskich literaturze właściwej. Praca referuje również biografie autorów pamiętników oraz szczegółowy stan badań nad poszczególnymi utworami.

English version:

The dissertation is concerned with the structure of relation in selected Polish memoirs from the 17th century wars. Ten texts have been analysed: by Jan Piotr Sapieha, Stanisław Żółkiewski, Samuel Maskiewicz, Wojciech Dembołęcki, Kazimierz Bogusław Maskiewicz, Jakub Łoś, Jan Władysław Poczeb Odlanicki, Mikołaj Jemiołowski, Jan Florian Drobysz Tuszyński and Mikołaj Dyakowski. They are the review of relations from war campaigns waged by the Polish-Lithuanian Commonwealth during the 17th century, since the war against Grand Duchy of Moscow (1609–1618) till king John III Sobieski's Relief of Vienna in 1683. Main research issue is constituted by the literary aspects of memoirs, among other things characteristics of author-hero, presence of advanced narrative techniques and evolution of memoirs towards the forms which are close to the exact literature. The dissertation also presents the biographies of memoirs' authors and detailed state of research on the respective works.

FLISZEWSKA Olga

Metafizyka śmierci, czasu i miłości w twórczości Olgi Tokarczuk

Praca poświęcona jest analizie i interpretacji kategorii śmierci, czasu i miłości w twórczości prozatorskiej Olgi Tokarczuk. Badania prowadzone są w ujęciu antropologicznym. Podstawowym celem pracy jest uchwycenie najistotniejszych pytań egzystencjalnych, dających się wyodrębnić w prozie Tokarczuk. Praca składa się ze wstępu, trzech zasadniczych rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

English version:

This work deals with the analysis and interpretation of categories of death, time and love in the works of prose by Olga Tokarczuk. The study is conducted in an anthropological grasp. The primary aim of this work is to seize the most essential queries of human existence which are depicted in the prose by Tokarczuk. The work consists of introduction, three chapters, conclusions and bibliography.

GAJAK-TOCZEK Małgorzata

Franciszek Próchnicki – dydaktyk i teoretyk literatury

Praca poświęcona jest działalności Franciszka Próchnickiego – wybitnego nauczyciela galicyjskiego drugiej połowy XIX w., autora pierwszego programu do nauczania języka polskiego, wielu podręczników dla młodzieży, jak też artykułów poświęconych sprawom polskiej szkoły. Celem pracy było przybliżenie osiągnięć twórcy metodyki języka polskiego – wobec braku opracowań na ten temat – jak też wykazanie kontynuacji jego myśli we współczesności. Praca składa się ze wstępu, jedenastu zasadniczych rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

English version:

The dissertation is concerned with the activity of Franciszek Próchnicki – the outstanding Polish secondary-school-teacher in the second half of XIX century in Polish Galicia, the author of the first introduction of Polish language teaching, a lot of books for pupils and many influential articles devoted to the matters of Polish education. The main aim of this work is to bring the activity of this creative teacher nearer – in the fact of the lack of scientific descriptions on this subject – and to proof the continuation of his thoughts in the education of the XXI century. The work consists of an introduction, eleven main chapters, conclusion and bibliography.

JANOWSKA Magdalena

Postać – człowiek – charakter. Modernistyczna personologia w twórczości Zofii Nałkowskiej

Praca dotyczy filozofii człowieka stworzonej przez Zofię Nałkowską w powieściach, dzienniku, opowiadaniach i tekstach publicystycznych. Głównym celem jest wskazanie literackich sposobów opisywania człowieka przez polską pisarkę modernistyczną. Praca obejmuje analizę słownika personologicznego pisarki, aforyzmów, motywów animalnych oraz porównanie koncepcji człowieka Zofii Nałkowskiej i Alexisa Carrel'a. Końcowa część dotyczy zestawienia personologii z interakcjonizmem Witolda Gombrowicza oraz charakterologią Karola Irzykowskiego, a także literackiego autoportretu pisarki. Praca jest podzielona na część wstępną, osiem rozdziałów zasadniczych, część podsumowującą i bibliografię.

English version:

The dissertation is concerned with the philosophy of a man in Zofia Nałkowska's stories, diary and journalistic writings. The main aim of this work is to indicate literary methods of describing the man by Polish modernist writer. The work consists of personology diary analysis, aphorisms, animal motifs and the comparison of Zofia Nałkowska's and Alexis Carrel's conceptions of human philosophy. The final part of the dissertation deals with the juxtaposition of Nałkowska's personology, Witold Gombrowicz's interactionism and Karol Irzykowski's literary conceptions of the man and Nałkowska's literary self-portrait. The work consists of an introduction, eight main chapters, summary and bibliography.

KACZOROWSKA Monika

Przekład jako kontynuacja twórczości własnej (na przykładzie wybranych translacji Stanisława Barańczaka z języka angielskiego)

Przedmiotem badań jest przekład jako kontynuacja twórczości własnej, a więc taki, w którym dominuje funkcja artystyczna i którego celem nie jest odtworzenie oryginału, poinformowanie czytelnika literatury docelowej o zamyśle autora tekstu źródłowego, ale napisanie własnego utworu poetyckiego. Egzemplifikacją tego zjawiska są przekłady Stanisława Barańczaka z poezji anglojęzycznej. Metodologia: praca czerpie z ustaleń tzw. systemowych teorii przekładu (Szkół Manipulacyjnej i Szkoły Polisystemowej); przekłady poetyckie Stanisława Barańczaka z języka angielskiego są opisywane jako oczywiste transformacje tekstów źródłowych, przy jednoczesnym wskazywaniu na historyczne, polityczne, społeczne i artystyczne uwarunkowania tych tłumaczeń. Cel: prezentacja translatorskiego dorobku poety jako integralnej części jego dorobku wraz z konsekwencjami tego faktu dla poetyki przekładów.

English version:

The dissertation is concerned with translation as a continuation of poetic activity of a translator. In poetic translation a translator does not aspire to inform a reader of a translation (Target Text) about an intention of an author of an original literary work (Source Text), but to create his own poetic work. Stanisław Barańczak translations from English-language poetry are examples of the activity. Methodology: propositions of Manipulation School and Polisystem School; the poetic translations of Barańczak are described as the obvious transformations of the source texts; at the same time the historical, political, social and artistic context is showed. The main aim of this work is to present the translations of the poet as an integral part of his work and to present the consequences of the fact for the poetics of his translations.

KAŻMIERCZAK Monika

„Pod okiem pamięci”. Miejsce Słowackiego w wybranych programach i podręcznikach szkoły polskiej XX w.

Dysertacja służy identyfikacji miejsca Juliusza Słowackiego w polskiej szkole XX w. Podstawowym celem pracy jest analiza obecności romantyka w wybranych programach i podręcznikach szkoły średniej, ukazana na tle ogólnej sytuacji rodzimego szkolnictwa w odniesieniu do różnych ścierających się koncepcji dydaktycznych czy kierunków interpretacji, powiązanych z aktualnymi ideałami władz oraz rozwojem cywilizacyjnym państwa. Na główne rozważania składają się dwie części, prezentujące odpowiednio: programy i podręczniki od czasów galicyjskich po schyłek XX w., podzielone na sześć analogicznych rozdziałów oraz podrozdziały; pracę otwiera wprowadzenie, wieńczą zaś uwagi końcowe, bibliografia oraz indeks osobowy.

English version:

The dissertation is concerned with identification of place of Juliusz Słowacki in Polish school in XX century. The main aim of this work is to analyze the status of romantic poet in chosen programs and schoolbooks of secondary school. This analysis is shown against a background of general situation in native education with respect to different didactic conceptions or directions of interpretation, connected with current ideals of authorities as well as civilization development of country. Main deliberations consist of two parts concerning with: programs and schoolbooks since Galician times till the end of XX century, divided into six parallel chapters and sub-sections. The work starts with an introduction and ends with final conclusions, bibliography as well as personal index.

MIESZEK Małgorzata

Staropolskie intermedia (w teatrach szkolnych)

Praca poświęcona jest analizie staropolskich intermediów szkolnych. Rozprawa przedstawia specyfikę międzyaktów z poszczególnych scen, próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy i w jaki sposób charakter placówki, jej zadania i środki edukacyjne, wpłynęły na kształt intermediów. Jednocześnie w pracy wskazane zostały elementy wspólne, podobnie ukształtowane i powtarzające się w intersceniach ze wszystkich szkół. Przedmiotem opisu są także wzajemne stosunki (podobieństwa, różnice, kierunki inspiracji) teatru szkolnego, dworskiego i popularnego w zakresie intersceniów. W rozprawie omówiono również wybrane struktury świata przedstawionego oraz problem komizmu w międzyaktach szkolnych. Podjęta została również próba odtworzenia kształtu scenicznego międzyaktów. Ze względu na różnorodny charakter podejmowanych zagadnień w pracy wykorzystano cztery metody: analityczną, porównawczą, strukturalną oraz semiologiczną.

English version:

The dissertation's concern is the analysis of old Polish interludes in school theatres. The aim of this work is to present the specificity of interludes from particular environments and, on the other hand, to show common and recurrent elements that appear in all these schools. The dissertation set school interludes against interludes from courts theatres and the so-called "popular" theatre to show similarities and differences between them, as well as ways of inspiring one another. The work presents as well how selected elements like the plays' plot and protagonists were constructed. It moreover discusses the question of comedy in school interludes. There was also made an attempt to reconstruct stage presentation of interludes. Four methods were used to address the variety of problems that are discussed in the work: analytical, comparative, structural and semiological.

MIKOSZ Joanna

Gatunkowe formy dziennikarskie w dodatkach kulturalnych do gazet w okresie międzywojennym

Rozprawa doktorska *Gatunkowe formy dziennikarskie w dodatkach kulturalnych w okresie międzywojennym* podejmuje próbę charakterystyki wybranych dodatków międzywojnia. Praca składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, z których ostatni pełni funkcję zakończenia. Całość dysertacji zamyka „Aneks” zawierający wykaz dodatków dwudziestolecia, a także fotografie stron tytułowych wybranych suplementów prasy codziennej.

English version:

The doctoral dissertation *Journalistic genres in the culture supplement to the daily newspapers in the interwar period* was written at the University of Łódź in 2006. The thesis supervisor was Prof. dr Barbara Bogolebska. The dissertation consists of eight chapters. It presents the features of the daily newspapers supplements edited after 1918. The author discusses appendixes which were published for example in Warsaw, Cracow, Łódź and Vilna. Joanna Mikosz describes different kinds of the culture supplements (literary, theater, cinema, TV and radio appendixes). She focuses her attention on the content and the graphic side and also points out the functions of the supplements. The author distinguishes for instance informative, esthetic, communicative, cultural, cognitive and educational duties of the appendixes.

The phenomenon of supplements to the daily newspapers cannot be treated as a occasional one, but was the huge publication undertaking the scale of which was impressive.

The doctoral dissertation was published in the 2007. The book has been titled *The culture supplements to the daily newspapers in the interwar period*.

PORADECKI Mateusz

Obraz władzy w polskiej literaturze fantasy na przełomie XX i XXI w.

Praca poświęcona jest analizie obrazu władzy w światach przedstawionych w polskich utworach fantasy powstałych na przełomie XX i XXI w. Składa się z pięciu rozdziałów poświęconych ustrojom i systemom władzy, percepcji władzy w świadomości bohaterów i postaci dalszoplanowych, obrazom władców i politycznej grze o władzę. Celem pracy było zbadanie wpływu współczesnego świata na kreację światów przedstawionych.

English version:

The dissertation is concerned with the analysis of the image of the power in Polish fantasy literature at the turn of the 20th and 21st century. It consists of five chapters concerning forms of government, political systems, perception of power among heroes, the image of the rulers, political games. The purpose of the dissertation was to analyze the influence of contemporary world on the worlds created by the writers.

RODE Dagmara

Tradycja i współczesność w filmowej twórczości Dereka Jarmana. Próba monografii

Praca jest monografią twórczości filmowej Dereka Jarmana. Składa się z wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia; uzupełnia ją bibliografia oraz filmografia prac artysty. Autorka rozpoczyna od analizy dzieła Jarmana w kontekście dokonań awangardy filmowej. Następnie opisuje wykorzystanie elementów przestrzeni autobiograficznej, ewoluując od postawy świadka do postawy wyzwania; obrazy Anglii, powstające z odczytania przeszłości przez pryzmat współczesnych twórcy problemów; zagadnienia obcości i represyjnego systemu społecznego oraz świadectwa kryzysu AIDS.

English version:

The thesis is a monograph on the film works of Derek Jarman. It consists of an introduction, five chapters and an ending; it is supplemented with a bibliography and filmography of the artist's works. The author begins with an analysis of Jarman's oeuvre in the context of the achievements of the film avant-garde. She then investigates how the elements of the autobiographical space are used, tracing the evolution of the director's stance from witness to dissenter; the pictures of England that emerge from reading the past through the prism of the current problems, raising the issues of otherness, a repressive social system and a testimony of the AIDS-crisis.

SARZAŁA Paweł

Twórczość Konstancji Benisławskiej na tle poezji religijnej polskiego oświecenia

Praca poświęcona jest życiu i twórczości oświeceniowej poetki – Konstancji z Ryków Benisławskiej. Choć autorka *Pieśni sobie śpiewanych* żyła w epoce polskiego oświecenia, jej liryki odbiegają zarówno pod względem formy, jak i treści od kanonu obowiązującej wówczas poetyki i dlatego uważa się je za fenomen. Przedmiotem badań stał się dorobek literacki inflanckiej poetki przedstawiony na tle poezji religijnej polskiego oświecenia. Praca uwzględnia również szeroki kontekst kulturowy i społeczno-polityczny przemian cywilizacyjnych przełomu XVII/XVIII w. Rozprawa składa się ze wstępu, z części poświęconej krótkiej charakterystyce epoki oświecenia w Europie i w Polsce, z dyskursu merytorycznego, który obejmuje m.in. analizę *Pieśni sobie śpiewanych*, walory literackie dzieła, zainteresowania i uzdolnienia autorki liryków religijnych, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu mistyki hiszpańskiej i europejskiej tradycji literackiej na sposób kształtowania wypowiedzi poetyckiej; z rozdziału wiodącego zatytułowanego *Twórczość Konstancji Benisławskiej na tle poezji religijnej polskiego oświecenia*. Całość zamyka zakończenie, aneks, bibliografia oraz streszczenie w języku angielskim.

English version:

The dissertation is concerned with the life and artistic works of the Enlightenment poet – Konstancja z Ryków Benisławska. Although the author of *Pieśni sobie śpiewane* lived in the epoch of the Polish Enlightenment, her lyrics stray from the canon of the poetics existing at that time as far as their form and contents are concerned and, therefore, they remain an unusual phenomenon. The subject of the research became the literary output of the poet from Inflanty presented against a background of religious poetry of the Polish Enlightenment. The work also includes a wide cultural and socio-political context of the changes of civilization which took place on the turn of the seventeenth century. The dissertation consists of an introduction, a part devoted to a short characteristic of the Enlightenment in Europe and in Poland, and a content-related discourse which, among other things, takes into consideration an analysis of *Pieśni sobie śpiewane* – *Songs sung for myself*, literary virtues of her work, the interests and talents of the poet – Konstancja von der Rück Benisławska, with particular attention paid to the influence of Spanish mysticism and European literary tradition on the way of creating poetical speech, and of the main chapter entitled *Literary output of Konstancja Benisławska at the background of religious poetry of the Polish Enlightenment*. The whole is closed by a conclusion, annex, bibliography and a summary in English.